

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

ADEM ARSLAN - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:75836/01)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

19 ARALIK 2006

İşbu karar Sözleşme'nin 44 § 2. maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecek olup şekli bazı düzeltmelere tabi tutulabilir.

Türkiye Cumhuriyeti aleyhine açılan ve 75836/01 başvuru no'lu davanın nedeni bu ülke vatandaşı Adem Arslan'ın (Başvuran) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 2 Mart 2001 tarihinde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur. Başvuran, adli yardımdan faydalanarak, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde Bursa Barosu avukatlarından N. Bener tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

1974 doğumlu başvuran Ordu'da ikamet etmektedir.

Başvuran, 20 Kasım 1999 tarihinde komşularının şikayeti üzerine Polis Karakolu'na çağrılmış ve burada ifadesi alınmıştır. Başvuran ruhsatlı ateşli silahının bulunduğunu ve eşinin kendisini terk ettiğini anlayan kriz geçirip apartmanın içinde ateş ettiğini kabul etmiştir. Adli soruşturma açılmıştır.

Bursa Sulh Ceza Mahkemesi 24 Kasım 1999 tarihinde, 15.000.000 TL ön ödemeli tebliğ tutanağı kararnamesini başvurana tebliğ etmiştir. On gün içinde bu miktarı ödemediği takdirde, aleyhinde bir kamu davasının açılacağını belirtmiştir.

Sulh Ceza Mahkemesi, dosyaya dayanarak, 4 Şubat 2000 tarihinde, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 386. maddesi uyarınca meskun mahalde silah atmak gerekçesiyle başvurayı 15.000.000 TL para cezasına çarptırmış ve evinde bulunan silahına ve mermilerine el konulmasına karar vermiştir.

Başvuran, 13 Mart 2000 tarihinde duruşma açılarak yargılama yapılmasını isteyerek, Bursa Asliye Ceza Mahkemesi'nde bu kararnameye itiraz etmiştir.

Asliye Ceza Mahkemesi 29 Mart 2000 tarihinde bu talebi kabul etmiş ve Sulh Ceza Mahkemesi'nin duruşma yapmasına karar vermiştir.

Sulh Ceza Mahkemesi 13 Nisan 2000 tarihinde, Adalet Bakanlığı'ndan dosya üzerinden yargılamanın devam ettirilmesi amacıyla Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nun 343. maddesi uyarınca "yazılı emir" yoluyla kararın bozulmasını istemiştir.

Adalet Bakanlığı, dosyayı Yargıtay İkinci Dairesi'ne yollamıştır.

Yargıtay 7 Temmuz 2000 tarihinde, Asliye Ceza Mahkemesi'nin verdiği kararı bozmuş ve dosyayı yeniden incelemesini istemiştir.

Asliye Ceza Mahkemesi 26 Ekim 2000 tarihinde dosyayı yeniden incelemiş ve Sulh Ceza Mahkemesi'nin verdiği ceza kararnamesine karşı başvuranın yaptığı itirazı reddetmiştir.

HUKUK AÇISINDAN

I. AİHS'NİN 6Ş1 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI HAKKINDA

Başvuran, duruşma yapılması talebinin reddedilmesi ve savunmasını yapamadan ceza kararının verilmesinden dolayı, davasının hakkaniyete uygun olarak görülmediğinden şikayetçi olmaktadır. Başvuran AİHS'nin 6Ş1 maddesini ileri sürmektedir.

A. Ön İtiraz Hakkında

Hükümet, kabuledilemezlik itirazında bulunmakta ve ceza kararnamesinin, yalın anlamıyla “karar” değil, sadece idari karar olduğunu savunmaktadır. Hükümet, başvuranın Asliye Ceza Mahkemesi’ne başvurarak Sulh hakimi kararına itiraz edebileceğini, bunun da ceza hukuku uyarınca “ihtilafli olay”’a neden olacağını belirtmektedir. Sonuç itibariyle Hükümet’e göre 29 Mart 2000 tarihli Asliye Ceza Mahkemesi kararı, bu başvurunun etkili olduğunu onaylamaktadır.

Başvuran, sulh hakiminin Adalet Bakanlığı’na yaptığı “yazılı emirle” bozma talebinin ardından Asliye Ceza Mahkemesi’nin verdiği kararın iptal edildiğini ileri sürmektedir.

AİHM, 35§1 maddesi gereğince, “olayların meydana geldiği dönemde başvurunun teoride olduğu gibi uygulamada da mevcut ve etkili olduğu, yani başvurunun yapılabileceği, başvurana şikayetlerinin telafi edilmesini sağlayacağı ve başarıyla sonuçlanması için makul bakış açıları sunduğu yönünde AİHM’yi ikna etmenin, iç hukuk yollarının tüketilmediği itirazında bulunan Hükümet’in görevi olduğunu” hatırlatmaktadır (*Akdivar ve diğerleri-Türkiye*, 16 Eylül 1996 tarihli karar).

AİHM, bu davada başvuranın Asliye Ceza Mahkemesi’ne başvurduğunu ve böylece ceza hukuku uyarınca “ihtilafli olaya” neden olduğunu tespit etmektedir. Dolayısıyla hiç şüphe yok ki sadece idari olmayıp, ceza davası da sözkonusudur. Daha sonra Asliye Ceza Mahkemesi’nin Sulh Ceza Mahkemesi’nden duruşma yapma istemine rağmen, yargılama Adalet Bakanlığı’nın izni de alınarak yazılı olarak sürdürülmüştür. Bunun sonucunda Hükümet tarafından ileri sürülen başvuru, içtihat uyarınca “etkili” değildir. Buradan Hükümet’in reddedilmesi sonucu çıkmaktadır.

AİHM, AİHS’nin 35§3 maddesi uyarınca başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olmadığını tespit etmektedir. Ayrıca AİHM başvurunun başka hiçbir kabuledilemezlik gerekçesi ile ters düşmediğini belirtmektedir. Dolayısıyla başvuruyu kabuledilebilir ilan etmek uygun olacaktır.

B. Esasa Dair

AİHM, duruşmaların aleniyetinin AİHS’nin 6§1 maddesinde yer verilen temel ilkeyi oluşturduğunu hatırlatmaktadır. Duruşmaların aleniyeti, halkın denetiminden geçmeyen adalete karşı yargılanan kişileri korumakta ve böylece mahkemelere olan inancın korunmasına katkıda bulunulacak yollardan birini oluşturmaktadır. Adalete kazandırdığı şeffaflıkla, her demokratik toplumun ilkeleri arasında yer alan ve 6§1 maddesinin adil yargılanma güvencesi amacına ulaşılmasına yardımcı olmaktadır (*Stefanelli-Saint-Marin*, no: 35396/97 ve *Malhous-Çek Cumhuriyeti*, no: 33071/96).

AİHM, eski Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu’nun uygun hükümlerine göre, davaya bakan hakim in bazı suçlar için, dosya temel alınarak duruşma yapmadan ceza kararnamesi çıkarabileceğini not etmektedir. İtiraz hafif yada ağır para cezasına ilişkin kararnameye karşı yapıldığı takdirde, Asliye Ceza Mahkemesi’nde yapılan itiraz işlemi duruşma yapılmadan görülebilir. Asliye Ceza Mahkemesi, itiraz halinde sadece dosyayı temel alarak karar verebilir.

Bu durumda, AİHM, başvuranın yargılamanın hiçbir aşamasında ulusal mahkemeler önünde duruşmadan faydalanamadığını not etmektedir. Ne ceza kararnamesi çıkaran Ceza Mahkemesi, ne de itiraz üzerine hükme varan Asliye Ceza Mahkemesi duruşma yapmıştır. Başvuran, kendisini yargılamaya çağrılan hakimler önünde hiçbir zaman kişisel olarak mahkemeye çıkma olanağına sahip olamamıştır.

AİHM, Asliye Ceza Mahkemesi önünde duruşma yapılmamasının Anayasa Mahkemesi tarafından müzakere edildiğini ve Anayasa Mahkemesi'nin duruşma yapılmasının adil yargılanma hakkı ve savunma hakları ile bağdaşmadığına kanaat getirdiğini belirtmektedir. AİHM, bu tespiti ve ceza kararnameleri hakkında yeni Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu'nda hiçbir hükmün mevcut olmamasını gözönünde bulundurmaktadır.

Dolayısıyla AİHM, başvuranın davasının davasına bakan mahkemeler tarafından aleni bir şekilde görülmediğinden dolayı, AİHS'nin 6§1 maddesinin ihlal edildiğine kanaat getirmektedir.

II. AİHS'NİN 41. MADDESİNİN UYGULANMASI HAKKINDA

A. Tazminat

Başvuran maddi zarara uğradığını iddia etmekte ve bu nedenle 1.555.000.000 TL istemektedir. Ayrıca başvuran 25.000 Amerikan Doları [yaklaşık 20.161 Euro] tutarındaki manevi zararının ödenmesini istemektedir.

Hükümet bu iddialara itiraz etmektedir.

AİHM, ortaya konulan eksikliklerden dolayı Türk mahkemelerinin vardığı sonuçlar hakkında yorum yapamaz. Dolayısıyla başvuranın maddi zarar adı altında yaptığı talebi reddetmektedir.

AİHM, başvuranın, ihlal tespitinin tek başına karşılayabileceği bir takım manevi zarara uğrayabileceğine kanaat getirmektedir.

B. Masraf ve Harcamalar

Başvuran, AİHM önünde yapılan masraf ve harcamalar için 10.000 Amerikan Doları [yaklaşık 8.064 Euro] istemektedir.

Hükümet bu iddialara itiraz etmektedir.

AİHM içtihadına göre, bir başvuran gerçekliği, gerekliliği ve makul oranda oldukları ortaya konulduğu sürece masraf ve harcamaların ödenmesini sağlayabilmektedir. Bu davada ve elinde bulunan unsurları gözönüne alarak, AİHM, yapılan bütün masraflar için başvurana 500 Euro ödenmesinin makul olduğuna kanaat getirmektedir.

C. Gecikme faizi

AİHM, Avrupa Merkez Bankası'nın marjinal kredi kolaylıklarına uyguladığı faiz oranına 3 puanlık bir artışın ekleneceğini belirtmektedir.

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK AİHM OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun *kabuledilebilir olduğuna*;
2. AİHS'nin 6§1 maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. İşbu kararın başvuranın uğradığı manevi zarar için yeterli *adil tazmin oluşturduğuna*;
4. 4. a) AİHS'nin 44 § 2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, döviz kuru üzerinden Y.T.L.'ye çevrilmek üzere Savunmacı Hükümet tarafından başvurana masraf ve harcamalar için 500 (beş yüz) Euro'nun miktara yansıtılabilecek her türlü vergiden muaf tutularak *ödenmesine*,
- b) Söz konusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda faiz *uygulanmasına*;
5. Adil tazmine ilişkin diğer taleplerin *reddine*;

karar vermiştir.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM İçtüzüğü'nün 77 §§ 2 ve 3. maddesine uygun olarak 19 Aralık 2006 tarihinde yazılı olarak tebliğ edilmiştir.